

в школі. Рассматриваются проблемы школьного географического образования этого периода и возможные пути их решения.

Ключевые слова: урок географии, методы обучения, школьное географическое образование, географические курсы.

Summary
I.M.Shorobura

The Problems of Improvement of Geography Lesson in 80-90-s of the 20th Century

The questions of improvement of geography lesson in school geographical education in 80-90-s of the 20th century are regarded in the article. The problems of school geographical education and possible ways of solving them are analyzed in the article.

Key-words: geography lesson, methods of teaching, school geographical education, geography courses.

Дата надходження статті

„14” листопада 2007 р.

УДК 371.314

І.П.ЯЦУК,
кандидат педагогічних наук, доцент
(м.Хмельницький)

НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ КОЛЕКТИВ ЯК ФОРМА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЦІЛІСНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

В даній статті зроблено спробу розглянути становлення майбутнього педагога в умовах навчально-виховного колективу, який розглядається автором як форма функціонування цілісного педагогічного процесу у вищій школі.

Ключові слова: колектив, вища школа, навчально-виховний процес, майбутні педагоги.

Постановка проблеми в загальному вигляді... У сучасному українському суспільстві чималої уваги надається професійній компетентності, вихованості вчителя початкових класів, сформованості його загальнолюдської та педагогічної культури. Визначальним у цих процесах є період здобуття освіти, набуття практичних умінь та навичок, виховання майбутнього педагога в умовах вищого педагогічного навчального закладу. Саме в цей період гостро відчутні впливи численних факторів, об'єктивних та суб'єктивних, природних та суспільних, внутрішніх та зовнішніх, незалежних та залежних від волі, свідомості людей, діючих організовано або стихійно.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Надзвичайно великий вплив в цей період має навчально-виховний колектив вищого педагогічного закладу, сформованість якого визначає цілісність, послідовність та результативність діяльності вищого педагогічного закладу. Проблемі формування колективу присвячено дослідження науковців як минулого, так і сучасності: І.Беха, О.Глузмана, А.Макаренка, В.Радула, В.Сухомлинського, К.Ушинського, М.Фіцули, С.Харченко та ін.

Формулювання цілей статті... Однак, незважаючи на широке відображення проблеми в спеціальній літературі, такий аспект як становлення майбутнього педагога в умовах навчально-виховного колективу та успішного функціонування цілісного педагогічного процесу в наш час потребує додаткової уваги. Саме це питання і стало метою нашого дослідження.

Виклад основного матеріалу... Виховання є провідною сферою діяльності не лише студента, а й людини взагалі. Бо ж, як зазначав В.О.Сухомлинський: „...освічена але не вихована людина схожа на кам'яну глибу на глиняних ногах” [5].

К.Д.Ушинський стверджував: „...мета виховання – сама людина, адже все інше в цьому світі (держава, народ, людство) існують лише для людини” [6]. Отже, визначаючи мету розвитку сучасної демократичної України, окресливши чіткі вимоги до навчально-виховного процесу у загальноосвітніх закладах, надзвичайно актуально постає проблема сучасної, інноваційної підготовки педагога, а це можливе в чітко організованому колективі, розвинутій виховній системі.

Стосовно порушеної нами проблеми надзвичайно цінним є сучасний досвід функціонування цілісного педагогічного процесу Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, де надзвичайно гостро стоять питання розвитку особистості та колективу.

Процеси розвитку особистості та колективу невід'ємно пов'язані один з одним. Розвиток особистості залежить від розвитку колективу, структури існуючих в ньому ділових та

міжособистісних стосунків, активності вихованців, рівня їхнього фізичного та розумового розвитку та впливу колективу. В кінцевому результаті колективні стосунки виражені тим яскравіше, чим більш активні члени колективу, чим повніше вони використовують свої індивідуальні особливості.

В сучасних умовах становлення студентського колективу має чимало особливостей та закономірностей. Колектив гуманітарно-педагогічної академії, враховуючи їх першочергову важливість, особливої уваги надає розвитку особистості, їхньої індивідуальності.

Розвиток творчої індивідуальності студентів пов'язаний з рівнем їх самостійності та творчої активності в межах колективу. Чим самостійніший студент в колективній суспільно корисній діяльності, тим визначальнішим буде його вплив на колектив, і, навпаки, чим вищий статус колективу, тим дієвішим є вплив колективу на розвиток особистості.

Розвиток особистості та колективу – взаємообумовлені процеси. Людина живе та розвивається в системі стосунків з природою та людьми. Багатство зв'язків передумовлює духовне багатство особистості, визначає особистісну, суспільну, колективну силу людини.

В педагогічній теорії колектив розуміють як організоване об'єднання людей або ступінь розвитку групи.

Від того, як індивід стає елементом соціальної організації, включається в суспільство, залежить, з однієї сторони, формування здібностей цієї організації впливати на особистість, з другої – формування здібностей особистості піддаватися впливу інших.

Велика роль в соціальному професійному становленні студентів мають стосунки, які складаються в них з іншими студентами. Саме в процесі розвитку групових стосунків формуються умови, за яких більш успішно протікає процес соціалізації молодих людей. Від того, які стосунки склалися з друзями, з викладачами, залежить можливість адаптації та розкриття їх потенціалу, збереження автономності. Включення студентів в різноманітні соціальні спільноти створює умови для позитивного входження особистості в різноманітні соціальні структури. З цією метою в гуманітарно-педагогічній академії створені та успішно діють клуби, творчі об'єднання, гуртки, самодіяльні колективи, спортивні секції. Багаторічний досвід їх діяльності підтверджує успішність входження в студентських колектив, та активніший процес професійного зростання студентів, які з вступом в навчальний заклад одночасно проявляють себе в соціальних об'єднаннях за інтересами. Це впливає на згуртованість колективу студентів, що розглядається як одна з ознак сформованого колективу [3].

Робота з групою студентів може розглядатися в двох площинах. З однієї сторони, виявляючи виховний вплив на студентів, педагог, куратор групи, адміністратор враховують специфіку, особливості згуртованості, а з іншої – вони намагаються докласти зусиль, щоб згуртування групи відбувалося досить демократично, на основі гуманістичних норм, тобто, створювався виховний колектив.

Поряд із проблемою згуртованості навчально-виховного колективу викладачі, вихователі академії великої уваги приділяють показникам розвитку колективу, як-то: інтелектуальний, емоційний, вольовий. Інтелектуальна комунікативність – це процес міжособистісного сприйняття та взаєморозуміння, знаходження спільного, здатність студентів групи розуміти один одного. Емоційна комунікативність проявляється в міжособистісних зв'язках. Вольова комунікативність проявляється у здібності групи протистояти труднощам та перепонам, негативним впливам та проявам.

Розвиток студентської групи як колективу не завжди є прогресивним, тут можна спостерігати свої спади та злети, зустрічаються і суперечливі ситуації, які призводять до негативного розвитку колективних стосунків.

Відповідно студентська група, як колектив реалізує такі завдання: корекція впливів на особистість, які переживає студент в навчальному закладі, так і за його межами; компенсація недостатніх можливостей самореалізації; соціальний захист студента від негативних факторів навколишнього середовища.

Реалізація цих завдань можлива за умови наявності в педагогічному закладі розвинутої виховної системи. Колектив педагогічного закладу має свою специфіку та свої закони розвитку. Можна розглядати колектив вищого педагогічного закладу як систему, яка складається з двох складових: студентського та викладацького. Якщо в первинному колективі основним є міжособистісні стосунки, то в педагогічному закладі реалізація виховних функцій багато в чому залежить від міжгрупових стосунків, при цьому відношення складаються між як формальними, так і між неформальними групами. Розвиток колективу та виховної системи закладу залежить від взаємодії цих груп [7].

Формування спільного педагогічного колективу – складний, та як правило, тривалий процес, який проходить кілька стадій свого розвитку. При цьому інтенсивність та якість цього процесу залежить від можливостей членів колективу розв'язати протиріччя між колективом та окремими

студентами; між перспективами колективу та перспективами окремих його членів; між нормами поведінки, визнаними колективом та нормами поведінки окремих студентів; між колективними поглядами та ціннісними орієнтаціями окремих членів колективу.

Велике значення для розвитку колективу вищого педагогічного навчального закладу має співпраця викладачів та студентів. Відмова від тоталітарної педагогіки, від автократичних методів керівництва студентськими колективами потребує серйозного перегляду педагогічних засобів, форм, методів діяльності, які стимулюють активність студентів, забезпечують самоорганізацію колективів.

Тільки за умови, коли всі члени колективу добре знають свої права та обов'язки, повноваження, можлива оптимізація управлінських впливів на колектив.

Маючи відповідні права та гарантії, кожний викладач або студент отримує можливість реалізувати себе в конкретній діяльності, що сприяє його творчому та соціальному зростанню. Виявлена довіра створює таку систему мотивації, за якої в процесі реалізації управлінських функцій як суб'єкт, так і об'єкт управління отримують задоволення. Делегування повноважень лише за тих умов буде не формальним, а усвідомленим, коли воно приймається на підставі не вольового рішення, а погодження підлеглого [2].

Висновки та перспективи подальших розвідок... На етапі соціально-економічного та культурного розвитку українського суспільства, особливої гостроти й актуальності підготовки майбутнього вчителя, як один із визначальних чинників впливу на особистість студента ми розглядаємо вплив навчально-виховного колективу та становлення професіонала через колектив. Нами охарактеризовані особливості формування навчально-виховного колективу вищого педагогічного закладу, що дає підстави для подальших досліджень.

Важливим на нашу думку, стосовно порушеної проблеми, є розгляд питань реалізації виховних функцій студентського колективу, розвитку молодіжного самоврядування, співпраці студентів та викладачів у навчально-виховному процесі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2 кн. Кн. 1. Особистісно орієнтований підхід: Теоретико-технологічні засади. – К.: Либідь, 2003.
2. Коломінський Н.Л. Психологія педагогічного менеджменту. – К.: МАУП, 1996. – 166с.
3. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Упор. В.В.Андрієвська, Г.О.Балл, О.Т.Губко, О.В.Проскура; під ред. Л.М.Проколієнко. – К.: Радянська школа, 1989. – 608с.
4. Сметанський М. Соціально-педагогічні умови професійного становлення вчителя // Рідна школа. – 1995. – № 5. – С.26-28.
5. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В.5 т. – К., 1977. – Т.1. – С.430.
6. Ушинський К.Д. Человек как предмет воспитания. Опыт педагогической антропологии // Собр.соч. – М., 1950. – Т.9. – С.531-538.
7. Фролов П.Т. Школа молодого директора. – М.: Просвещение, 1988. – С.87-89.

Аннотація

И.П.Ящук

Учебно-воспитательный коллектив как форма функционирования целостного педагогического процесса в высшей школе

В данной статье автор сделал попытку рассмотреть становление будущего педагога в условиях учебно-воспитательного коллектива, который рассматривается автором как форма функционирования целостного педагогического процесса в высшей школе.

Ключевые слова: коллектив, высшая школа, учебно-воспитательный процесс, будущие педагоги.

Summary

I.P.Yashchuk

Educational Collective Body as the Form of Functioning of the Integral Pedagogical Process in the Higher Educational Institution

The author of the article made an attempt to examine formation of the future pedagogue in the conditions of educational collective body, which is regarded by the author as the form of functioning of the integral pedagogical process in the higher educational institution.

Key-words: collective body, higher educational institution, educational process, future pedagogues.

Дата надходження статті

„1” жовтня 2007 р.